

Journalisten.se

Funckes janusansikte syns i hans stöd till JK

21 januari, 2013

Förtal och ärekränkning är brott som statsmakterna inte anser sig behöva beivra. Den slutsatsen drar man sedan Justitiekansler Anna Skarhed den 16 januari beslutat att inte inleda förundersökning mot ansvarig utgivare av filmen *Call Girl*. Den 19 januari får hon stöd av Nils Funcke, ledamot av Journalistförbundets yttrandefrihetsgrupp (YFG).

"JKs beslut stärker yttrandefriheten. Det utgör en markering att huvudprincipen, att staten ska överlåta åt enskilda att slita sina tvister när det gäller förtal och förolämpning, ska upprätthållas", skriver Funcke på Expressens kultursida.

Detta och mycket mer av vad Funcke hävdar i sin krönika går, som vi snart ska se, stick i stäv med vad han tidigare skrivit. Vilken "yttrandefrihetsexpert" kommer Journalistförbundet att lyssna till när debatten rullar vidare? När man börjar skärskåda om JKs beslut, Palmefamiliens och andra enskildas svåra belägenhet som utan stöd från det allmänna ställs mot medier som ser ut att ha smutskastat och beljugit dem eller deras närstående?

Bakgrunden är välkänd. Familjen Palme, närmast företräd av den mördade statsministerns son Mårten, hade anmält filmen till JK mot bakgrund av att filmen tycks utpeka Olof Palme som sexualförbrytare. Den figur som bär omisskännliga drag av Olof Palme och uttalar sig i ordvändningar som var Palmes har i filmen sex med en minderårig. Vem ser inte detta som ett otvetydigt förtal av avliden? Inte ens Skarhed utesluter att det rör sig om förtal men hon är inte beredd att inleda en förundersökning för att komma till en slutsats. Hon hänvisar i stället till JKs restriktiva praxis. Det senaste fallet där JK inledde förundersökning och väckte åtal för förtal gällde Expressen som 2005 skrivit att skådespelaren Mikael Persbrandt legat intagen på en klinik för akut alkoholförgiftning. Enligt Persbrandt var uppgiften felaktig vilket Expressen bad om ursäkt för. Men Expressens chefredaktör fälldes ändå av en tryckfrihetsjury och Persbrandt ådömdes skadestånd.

Funcke har koll på det och ett tidigare fall men menar att Persbrandtfallet var ett avsteg från praxis och borde bokföras i "kändiskolumnen". Jag undrar vad dåvarande JK Göran Lambertz skulle säga om detta? Fanns det hos JK en särskild kändiskolumn där man tog sig an för kända personer ömmande fall? Det är svårt att tro.

Det är också svårt att tro att lagstiftaren, som stipulerat att JK är ensam åklagare när det gäller yttrandefrihetsbrott, menat att denne(nästan) aldrig ska ingripa. För visst är utpekandet av vår internationellt kände och respekterade statsminister Olof Palme som pedofil allvarligare än om en skådespelare med alkoholproblem felaktigt sägs ha blivit intagen för avgiftning?

Allt sådant här hade Nils Funcke en helt annan åsikt om när han skrev en lång artikel i boken *Medieetik under debatt* utgiven på SNS förlag 2006.

”I åtskilliga år har jag argumenterat för att fler fall av förtal bör avgöras i domstol. Jag har argumenterat för att Justitiekanslern bör ges utökade befogenheter att driva enskildas sak. Det finns komplikationer i att staten genom JK driver processen åt enskilda. Men det uppvägs trots allt av behovet och att det är en stor sak för enskilda att driva en process mot ett medieföretag. I flera utredningar har det påtalats att ’tröskeln’ för enskilda är hög, för att inte säga oöverstiglig.” (s. 94 ff.)

På DN Debatt (20/1) pekar Palme-familjens två advokater i denna sak, Lars Viklund och Tomas Nilsson, inte enbart på det svek som de känner att JK utsatt Olof Palmes eftermäle för, utan också vad den uppskattningsvis kan komma att kosta familjen om man vill driva det enskilda åtal som Funcke i dag vill se som regel – uppenbarligen utan undantag. Det handlar i detta fall om en miljon kronor. Det är smulor för ett filmbolag som tjänar miljoner på ryktesspridningen men betungande för en aldrig så framstående professor i nationalekonomi.

Finns det hos den som ska företräda Journalistförbundets åsikter i YFG ingen känsla för det som Nils Funcke insåg 2006 – att ”tröskeln” i praktiken är oöverstiglig?

Sigfrid Leijonhufvud

ordförande, Stockholmsjournalisternas seniorer

"Man måste dra lärdom av misstagen"

22 januari, 2013

Att jag skulle ha ett janusansikte tar jag som en komplimang även om det nog inte var Sigfrid Leijonhufvuds avsikt. Janus avbildades med två ansikten, ett som blickade bakåt och ett som blickade framåt. Det skulle också kunna uttryckas som att man måste tillåta sig att vara efterklok för att inte bli framåtdum. Det gäller att dra lärdom av egna och andras tillkortakommande för att inte upprepa misstagen.

Till skillnad mot Sigfrid Leijonhufvud tror jag inte på att rista in teser och ståndpunkter på stentavlor. Såväl verkligheten som de erfarenheter man samlar på sig gör att åsikter kan förskjutas eller helt kullkastas.

I uppsatsen Sigfrid Leijonhufvud citerar omger jag frågan om ett vidgat mandat för JK med frågetecken och reservationer. Det är inte som man kan få intrycket av Leijonhufvuds citatteknik, något jag huggit in i sten. Jag skriver att frågan ”är värd att utreda på nytt” och tillägger:

”Lämpligen tillsammans med JK:s förslag från våren 2006 om en lagändring.” Jag citerar därefter Göran Lambertz lagförslag att ”den som utan att det är försvarligt grovt kränker någon annans privatliv skall utge skadestånd för kränkningen”.

Därefter följer ett mer resonerande stycke om faran med införandet av ett integritetsbrott. Bland annat att samhällsklimatet kan förändras och lagen vidgas eller praxis förskjutas så att en bestämmelse kan drabba även myndighetsbevakning. Resonemanget mynnar ut i slutsatsen

att trots allt är en utökad möjlighet för JK att väcka åtal för förtal av enskilda att föredra än införandet av ett nytt brott inom det grundlagsskyddade området.

Och utredning blev det. En utredning där jag hade förmånen att medverka som sekreterare och som till Sigrid Leijonhufvud besvikelse slutade med att utredningens majoritet sade nej till införandet av ett integritetsbrott. Det är helt enkelt inte motiverat inom de medier som verkar inom tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens område. En slutsats som tillkommit på ett gott underlag och efter noggranna överväganden. Ny kunskap Sigfrid.

Däremot föreslår utredningen att den bestämmelse som reglerar det allmännas möjlighet att driva förtalsmål ska förändras. Tröskeln bör enligt kommittén sänkas för när JK respektive allmän åklagare kan göra enskildas sak till samhällets angelägenhet. Förslaget tillkom lite på känn och inte efter någon djupare analys av dess för- och nackdelar eller följder. Riksåklagaren avvisar nu förslaget eftersom det skulle medföra att resurser skulle förlösas på att utreda fall som tydligt faller utanför vad som bör leda till ett allmänt åtal.

Borttagandet av kravet på ”särskilda skäl” skulle isolerat sannolikt inte innebära någon dramatisk förändring. Att Göran Lambertz valde att åtala Expressen i Persbrandt-fallet visar att det finns ett relativt stort manöverutrymme för JK att avgöra när samhället ska gripa in. Uppenbarligen har nuvarande JK Anna Skarhed, som inte valde att väcka talan mot *Call Girl* för förtal av avliden, en mer restriktiv syn än Göran Lambertz. Faran med att ta bort ”särskilda skäl” uppstår om vi får en trigger-happy eller en mot överheten följsam JK som till exempel en ny Gullnäs.

Detta är skäl nog för att den nuvarande bestämmelsen inte bör ändras.

Visserligen finns det bara ett indirekt samband mellan frågan om en utökning av JKs åtalsrätt och införande av ett integritetsbrott. Frågorna förtjänar bäst i att hållas isär och behandlas var för sig. Det insåg jag inte 2006.

Avslutningsvis. Ovanstående utgör mina åsikter, men är inte nödvändigtvis huggna i sten.

Nils Funcke